

3. Gangstéttir göngusvæði

3.1 Yfirborð

Mismunandi yfirborðsáferð og litamunur á gönguleið getur ýmist verið til bóta eða skapað hindranir. Skiptir þá máli hvernig útfærslan er, hvar hún er og á hvaða forsendum.

Varast skal að leggja yfirborð gönguleiða úr mjög grófu eða hrjúfu efni t.d. steinum eða smáum hellum með grófu yfirborði. Gróft og hrjóstrugt yfirborð hindrar umferð, sérstaklega fyrir notendur hjólastóla, göngugrinda og þreifistafa. Hristingur getur verið mjög sársaukafullur fyrir margt hreyfihamlað fólk.

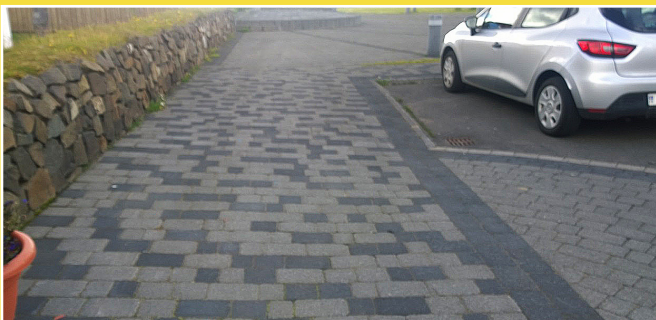
Margir sem nota göngugrindur hafa ekki nægan handstyrk eða jafnvægi til að lyfta upp hjálpartækinu. Auk þess geta hvers konar nibbur og skemmdir í yfirborði hindrað aðgengi hreyfihamlaðra og sjónskertra. (Sjá mynd 3.1.1).

Mynd 3.1.1

Jafnframt þarf að varast hált eða hallandi yfirborð, því það veldur ekki aðeins hreyfihömluðu fólki erfiðleikum, heldur getur einnig skapað hættu. Margir eiga erfitt með, eða geta ekki, staðið upp af sjálfsdáðum ef þeir detta.

Sjónskert fólk hefur þurft að treysta á samfelld litablæbrigði til að komast leiðar sinnar, þar sem leiðarlínur, hvort sem þær eru „náttúrulegar“ eða „tilbúnar“ hafa ekki verið hefðbundinn hluti gatnakerfisins. Óreiða í yfirborði, eða marglitt yfirborð án skýrrar gönguleiðar, getur valdið

Ljósmynd 3.1.2 sýnir dæmi um „órólegt“ mynstur í gangstétt.

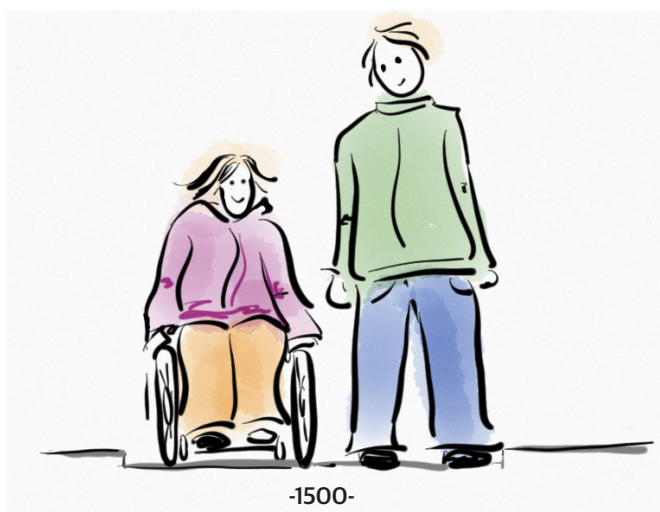
Ljósmynd 3.1.2

óöryggi og sumum jafnvel vanlíðan. Marglitt yfirborð er sérstaklega erfitt fyrir flogaveika, fólk með ákominn heilaskaða og sjónskert fólk. Dæmi eru um að fólk með heilaskaða upplifi dökka fleti sem göt í yfirborðinu og flogaveikir hafa fengið sjóntruflanir sem leiða til flogakasta. Þær geta

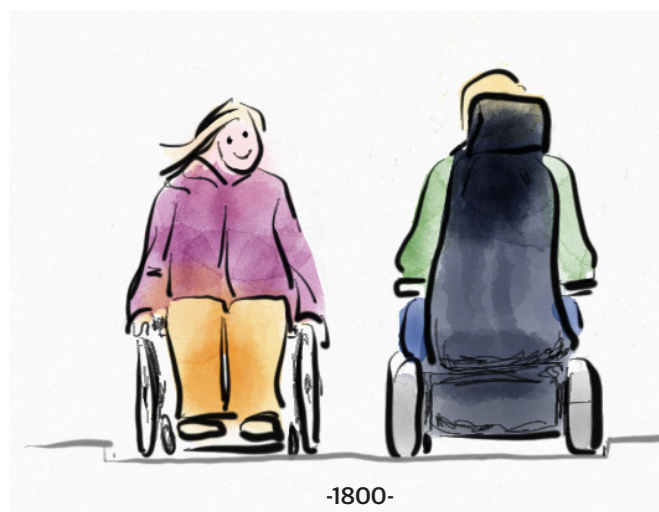
ruglað leiðsöguhunda í ríminu, sem og ef skýra aðgreiningu vantar á göngusvæði, t.d. við hjólabraut eða akbraut. Því á að varast að leggja marglitar gangstéttir. Hjólastígar auðvelda mjög aðgengi notenda hjólastóla og rafskutlna.

3.2 Breidd og efnisval

Umferðarmál fyrir einn hjólastól og einn samferðamann er minnst 1500 mm (mynd 3.2.1). Umferðarbreidd fyrir tvo hjólastóla hvort sem er við mætingu eða samsíða akstur er 1800 mm (mynd 3.2.2). Breiðir göngustígar henta einnig fólki með barnavagna hvort sem er við mætingu eða samfylgd.

Mynd 3.2.1

Mynd 3.2.2

Ljósmynd 3.2.3 (Harpa Cilia)

Ljósmynd 3.2.4 (Harpa Cilia)

Gangstéttir og gönguleiðir ættu ávallt að vera hellulagðar með sléttum hellum, steypar eða malbikaðar, nema þar sem eiga að vera áherslusvæði eða leiðarlínur, þar verður yfirborð að skera sig frá nærliggjandi yfirborðsefni.

Ljósmyndir 3.2.3 og 3.2.4 sýna dæmi um gangstétt þar sem hvorki er hægt að ganga samsíða fólki í hjólastól né mæta gangandi fólki án þess að viðkomandi þurfi að fara út á hjólastíg. Kantur/hæðarmunur á milli hjólastígs og gangbrautar

á ljósmyndum 3.2.3 – 3.2.5 nýtist sjónskertu og blindu fólki vel sem leiðarlína og veitir örugg skil á milli gangandi og hjólandi umferðar. Steinninn sem

notaður er á þessum myndum er með fláa sem hentar vel fyrir hjólastólanotendur og hæðarmunur á efri og neðri brún fláans er um 25 mm.

Ljósmynd 3.2.5 (Harpa Cilia)

Ljósmynd 3.2.6 (Harpa Cilia)

Ljósmyndir 3.2.5 og 3.2.6 sýna dæmi um gangstéttir þar sem götugögn hindra umferð

gangandi vegfarenda.

3.3 Hæðarmunur - Að komast upp og niður af gangstétt

Niðurtektir og áherslumerkingar

Niðurtektir verða að vera vel hannaðar og útfærðar til að henta öllum vegfarendum. Hvorki má halli né hæðarmunur vera of mikill. Mikilvægt er þó að hafa hæðarmun allt að 25 mm og samræmdar áherslumerkingar við enda gangstétta til upplýsinga

fyrir sjónskert og blint fólk um að nú sé þessi gönguleiðarkafli á enda og þörf sé á varúð.

Sjá nánar um niðurtektir í kafla 8 *Gatnamót og gönguþveranir yfir akbraut*.

Mynd 3.3.1 (Harpa Cilia)

Mynd 3.3.2 (Harpa Cilia)

Ljósmyndir 3.3.1 og 3.3.2 sýna dæmi um gangstéttir án niðurtekta eða skábrauta fyrir hjólastólanotendur.

Ljósmynd 3.3.3 sýnir dæmi um hallandi aðkomu að gangstétt en hæðarmunur við kant er of mikill.

Ljósmynd 3.3.4 sýnir dæmi um hallandi aðkomu að gangstétt en hæðarmunur og halli við kant er of mikill.

Ljósmynd 3.3.3 (Harpa Cilia)

Ljósmynd 3.3.4 (Harpa Cilia)

Áherslusvæði við upphaf/endi gangstétta

Þar sem gangstétt endar við gatnamót er lykilatriði að áherslusvæðið sé það stórt, í lengd og breidd, að blint fólk missi ekki af því. Best er að áherslusvæðið nái alveg yfir göngusvæðið þannig að hægt sé að finna það, sama hvoru megin á gangstéttinni vegfarandinn gengur. Áherslusvæðið á að vera hornrétt á göngustefnu því annars getur vegfarandinn ekki staðsett sig rétt og jafnvel gengið beint inn á gatnamót í stað þess að þvera þau.

Áherslusvæði á að vera a.m.k. 600 mm á dýpt/ breidd en helst 900 mm, þar sem því verður við komið, og ná á milli ytri brúna gönguleiðarinnar. Sjá m.a. leiðbeiningar Mannvirkjastofnunar nr. 6.2.2 *Aðkomuleiðir og umferðasvæði innan lóðar* og 6.2.3 *Algild hönnun aðkomu að byggingum*. Einnig má finna leiðbeiningar í ISO 21542:2011, Annex A.

Tilgangur áherslumerkinga er tvíþættur; annars vegar til að staðsetja sig í rétta átt miðað við göngulínu og hins vegar til að vegfarandinn sé á öruggu svæði meðan beðið er eða stefna er tekin. Vegfarendur eiga að geta gengið út frá því sem vísu að stefnan yfir götuna sé hornrétt á áherslusvæðið. Áherslusvæðið skal ávallt vera ferhyrnt, í það minnsta á svo stóru svæði, að ekki sé um að villast hvernig það snýr. Fjarlægð frá áherslusvæði að hættusvæði á að vera um 300 mm til að vegfarandinn sé í öruggri fjarlægð frá t.d. akbraut eða hjólastíg þegar numið er staðar við brún áherslusvæðisins. Takkahellur eru mun öruggari áherslusvæði en upphækkaðar steinaraðir. Auðveldara er að ná tilætlaðri stærð svæðis með takkahellunum og svo er yfirborð þeirra auðþekkt.

Sjá nánar um áherslumerkingar í kafla 8 *Gatnamót og göngupveranir yfir akbraut*. Til samræmingar ættu áherslusvæði að vera samkvæmt leiðbeiningum Mannvirkjastofnunar og ISO 21542:2011.

Ljósmynd 3.3.5 (Harpa Cilia)

Ljósmynd 3.3.6 (Harpa Cilia)

Ljósmyndir 3.3.5 og 3.3.6 sýna dæmi um viðvörðunarsvæði við enda gangstéttar þar sem aðvörðunarsvæðið gefur ekki réttar upplýsingar.

Á ljósmynd 3.3.5 fylgja takkahellurnar bogadregna kantsteininum og því ekki hægt að átta sig á réttri stefnu til að komast beint yfir. Auk þess er kanturinn erfiður notendum hjólastóla.

Á ljósmynd 3.3.6 er önnur línun rétt en hin (efri línun) gefur ekki rétta stefnu til að komast beint yfir.

14. Heimildir

Lög, reglugerðir og leiðbeiningar varðandi gönguleiðir og bílastæði:

Skipulagslög 123/2010: <http://www.althingi.is/lagas/nuna/2010123.html>

Lög um mannvirki 160/2010: <http://www.althingi.is/lagas/146a/2010160.html>

Byggingarreglugerð 112/2012 með áorðnum breytingum (sótt 10.02.2017): http://www.mannvirkjastofnun.is/library/Skrar/Mannvirkjastofnun/Log-og-reglugerdir/Byggingarreglugerd_iheild.pdf

Greinar byggingarreglugerðar sem varða gönguleiðir og bílastæði:

- Grein 6.2.2 Aðkomuleiðir og umferðasvæði innan lóðar.
- Grein 6.2.3 Algild hönnun aðkomu að byggingum.
- Grein 6.2.4 Bílastæði hreyfihamlaðra.
- Grein 6.4.11 Skábrautir og hæðarmunur.
- Grein 6.5.1 Handrið og handlistar.
- Grein 6.5.2 Frágangur handlista.
- Grein 6.6.1 Almennar kröfur (Skilti, leiðbeiningar, handföng o.fl. vegna algildrar hönnunar).
- Grein 6.11.7 Þjónustukjarnar (útisvæði).
- Grein 7.1.1 Markmið (útisvæði við mannvirki).
- Grein 7.1.2 Algild hönnun (útisvæði við mannvirki).
- Grein 7.1.3 Umferðarleiðir.
- Grein 7.1.6 Dvalar- og leiksvæði.

ISO 21542:2011

ISO 21542:2011, Annex A